

PEST, I. félév.

9. szám.

Február 27. 1868.

Megjelenik e lap minden héten egyszer, csütörtökön. Előfizetési ár: helyben félévre 1 forint 31. A pályázatok beiktatásáért tíz sorig minden egyszeri Az előfizetési pénzeket, valamint a lapba szánt kéziratokat kr., egész évre 2 forint 62 kr.; vidékre fél-fölvételért 1 frt, tíz soron fölül, egyszeri közlésért 2 frt, a Szent-István-Társulat igazgatóságához kérjük intézteni. évre 1 frt 70 kr., egész évre 3 frt 40 kr. ha többször közöltetik, 1 forint 50 krajczár számítottatik.

Garibaldi hadjárata Róma ellen 1867-ben.

III.

Szeresére a pápai [hadsereget az olasz ministerium hazug ígéretei el nem altatták. Ha Garibaldi harcra lázította a maga katonáit, Courten pápai tábornok is első győzelmei után ez üdvözlő szavakat intézte kis seregéhez :

„Tisztek, altisztek és katonák! A tegnapi győzelem hűségtek- és bátorságtoknak új bizonyítékait szolgáltatva. Három órai harc után Bagnoreát megszabadítottátok a garibaldista bandáktól. A harc pillanatában azt kiáltottátok : Éljen IX-dik Pius! Ugyan ezen lelkes üdvözléssel fogadott benneteket örömben Bagnorea lakossága.

Szentatyánk, mélyen tisztelt fejedelmünk hős magatartása iránt megelégedését méltóztatott kifejezni, s áldását adja a tisztekre és az egész seregére. Tisztek, altisztek és katonák, meg vagyok veletek elégedve és boldognak érzem magamat, hogy vezérek lehettek.

Az első alosztály parancsnoka
Courten tábornok.

Míg a pápai csapatok Bagnoreánál győzelmet arattak, Garibaldi egész Olaszországnak hirdette, hogy az ő bandái mindenütt győztek.

Az olasz királyi seregnek e közben nagy kedve lett volna megszállani a pápai területet; de ennek Franciaország határozottan ellenmondott. Anglia ellenben valószínűleg mint protestáns hatalmasság a pápaság elleni gyűlöletből nem nézte egészen kedvezőtlen szemmel Garibaldiék üzelmét. Az angol követ Russel Ottó, kihez Orsini-bombák küldettek, erős gyauiban volt, hogy Garibaldival a pápa ellen összeesküszik.

A pápai kormány ennek folytán Londonba jegyzéket küldött, melynek lényege következő :

„A szentszék fölhívja az angol kormány figyelmét azon tagadhatlan tényre, hogy az olasz forradalmárok nyíltan támogatnak Angliából; a garibaldistáknak minden titkolózás nélkül pénzt és fegyvereket küldenek; alapos ok van azt hinni, hogy ezen anyagi támogatás nélkül a fölkelési mozgalom lehetetlen volna.

Ő szentsége kormányának lehetetlen ebben a semlegesség

megsértését nem látnia. A semlegesség ezen megsértése annál feltűnőbb, miután Garibaldi célja érvényen kívül helyezni oly ünnepeles szerződést, mely Europa békéjének biztosítására Anglia két szövetségese között kötöttet.

Ő szentsége kormánya azon észrevételt teszi, hogy Anglia méltán panaszkodik, hogy a féniek mozgalmát az amerikai Egyesült-államok támogatják; pedig e támogatás kevesebb nyílt és tevékeny, mint a melyben Anglia a garibaldistákat részesíti.

A washingtoni kormány megakadályozta Canada megtámadását, míg az angol kormány nem akadályozta a garibaldistákat abban, hogy Angliából fegyvert és pénzt kapjanak. A pápai kormány sajnálva látja e bűnrészességet; hálátlanság ez a legnagyobb mértékben, mert a pápaság, a mennyire lehetett, mindig felajánlotta Angliának hasznos szolgálatait, és kezdetől fogva nem szűnt meg a féniek mozgalmát kárhóztatni.

Hogy ha a mostani garibaldista mozgalom komoly bonyoldalmakat vonna maga után, a pápai kormány szemében az angol kormány a szerenesétlenségekért súlyosan felelős lenne.

Az Anglia kedvezni fog a pápai kormány elleni összeesküvéseknek, tartós béke nem is lehetséges. Hasonló körülmények között, mit tehet a pápai kormány? — Segítségre hívja fel a katolikus Irlandot Anglia ellen? Isten mentsen! Az angol kormány a jóért rosszal fizet; de a pápai kormány nem tud és nem akar a jóért rosszal fizetni. Bár Anglia megnyitván szemét a világosságra, ezután igazságosabb legyen egy nemesak ártalmatlan, hanem barátságos hatalom iránt.“

Garibaldi ezalatt jelentette, hogy ott hagyja nem sokára fogságát. „Addig is, míg hozzátok jövök, mondja többi között, a vezéri tisztet fiamra Menottira ruházom, meg levén róla győződve, hogy győzni fog veletek, vagy helyén meghalni. — Azon legyetek, hogy mire hozzátok jövök, csak gyalázatos emléke maradjon azoknak, kik benneteket elnyomtak.“

A katolikus világ nem tudta, hányadán van Franciaországgal. Némelyek azt mondták, hogy Napoleon császár mindent tud, mit Ratazzi és Garibaldi maguk közt Rómára nézve

elhatároztak, és hogy a francia császár tétlen nézője lesz a pápaság elnyomásának; míg mások hittek a francia közbenjárásban, hanem attól tartottak, hogy az el fog késni.

A garibaldisták pillanatra felfüggesztették működésüket. Négy hadtestre osztották magukat. Az első mintegy 10 bandából állították össze, és 3000 emberre ment, s a Bolsena-tó vidékén volt elterjedve, honnan Acquapendentét és ennek vidékét fenyegette: főöregvésők volt Viterbo és Róma közt az összeköttetést megszakítani.

A második hadtest a Tiber belső völgyében közel volt ahhoz, hogy a pápai állanba átlépjen.

A harmadik hadtest a Garigliano folyó jobb partját választotta működése teréről, és Frosinonét és Cepranót igyekezett elfoglalni. — E hadtestnek előcsapatja 500 emberből állott és Nicotera által vezényeltetett.

Végre a negyedik hadtest Sabina határain a Carpignano hegy magaslatait vástotta kiindulási pontul. Ez 3000 emberből állott Garibaldi Menotti vezénylete alatt. Ezen hadtestnek feladata volt egyesülni a Tiber völgyében levővel, s ezzel együtt megtámadni Rómát. Menotti tartotta fön magának, hogy első vonuljon be az örökvárosba és a Capitolium esucsára kitzúze a vörös zászlót. — Végre 5000 garibaldistának Nápoly felől kellett volna jönni, kik Rómát dél felől támadják meg, míg Menotti az északi részen működik.

Cavour egykor azt mondta Garibaldinak: Ha ön terve Marsalánál nem sikerül, elfogatom, bezáratom, és Európa színe előtt megtagadom. Ha a terv sikerül, számíthat reám.

Ratazzi, ki Cavour tanítványa, mesterének nyomaiban járt; esakhogy nagyon sietett, és így a lóbák hamar kitzűntek. Ratazzi attól tartott, hogy a forradalom kikiáltja a köztársaságot; hogy ezt megelőzze, meg akarta előzni a garibaldista bandákat, és a királyi csapatok által mielőbb megszállatni a pápai területet és magát Rómát.

Az olasz hadseregéből két tiszt: Marangoni és Cas-

tella zzi Rómában elfogatott; amannak a Rómában kitör endő forradalmat kellett volna vezényelni. Leveleket találtak nála, melyek szerint több mint 1000 királyi katonára részese volt az összeesküvésnek, Marangoninál egy más levelet is találtak, melyet épen Florenzbe akart küldeni, és mely szerint a köztársasági szellem megdöbbsentő mérvben terjed; szemben ezen nyugtalanító tüneménnyel a kormánytól új utasításokat kér.

De Ratazzit nem csak ez bántotta; látván, hogy a garibaldista bandák a pápai csapatok által mindenütt megverettek, méltán tünedeztek reményei, melyeket Garibaldi vállalatához kötött. Ha pedig a garibaldistákat szétverik, Ratazzi is le van álezázva.

Az igazi garibaldisták nem is igyekeztek nagy buzgósággal megújítani az 1860-ki komédiát, midőn a forró gesztenyét ők kaparták ki a tűzből, az olasz tisztek pedig megették. Altalan a garibaldistákhoz a nép alja jelentette magát. Így Nápolyban 400 garibaldista jelentette magát, föl is vette mind a 25 franknyi felpénzt, és mikor el kellett menni, 400-ból csak 14-et tudtak összeszedni. A kormány tehát, mely mint mondotuk, Garibaldival titkon összejátszott, kénytelen volt e hiányt saját hadseregéből pótolni.

A Nápolyból Isolettába érkezett garibaldistákat Avezana kir. tábornok tiszteivel egyetemben fogadta; a főbb garibaldista tiszteknek, kik nem voltak egyebek, mint vörös ingbe bujtatott királyi tisztek, utasításokat is adott, minden csoportnak kitzúze a helyet, melyet további rendelkezéseig el kell foglalnia.

Ha számos királyi tisztek garibaldistát kellett játszani, másoknak Rómába kellett lopóznok, hogy ott fölkelést kezdjenek, miután a római nép forradalomról nem is akart tudni.

Minderről Franciaország — ügynökei által — pontosan értesült.

(Folytatjuk.)

Fü s s y.

Az ó-szőnyi templom-torony és az utolsó ludpecsenye.

— Elbeszélés az 1849-iki komoly világból. —

(Vége.)

Ekkor beleszólt Fiala őrnagy is, ki beszélgetésünk alatt egyre rajzogatott és számított, s most fölkeltsrajzolatait és számításait tisztársainak bírálata alá bocsátá.

Min okoskodtak ezentul, min törték fejöket, nem érthetém meg; de végre azon reám nézve örvendetes határozatot hozták, hogy ma még nem kezdenek a lerontásba, hanem a körülményekről hív jelentést teendnek a várparancsnok urnál, — s új utasítást kérendnek.

Magukkal vivék Fiala őrnagy ur rajzolatát is.

Az nap ugyan még nem mehettünk be a várparancsnokhoz. Nekem is többféle dolgom volt, Fiala őrnagy pedig egy pár segédtisztjével több rendbeli méreket tett; több helyről fölvetta a látpontot az erődítvényre, rajzogatott, számított, hogy hadtudományilag is kimutathassa a toronylerontás célszerűtlenségét.

Még az nap estefelé egy furesa szekér két nyomorult gebével állított be a plebánia udvarára.

Hát ezek kik lehetnek? Menekülök-e vagy más szegény ügyefogyottak, kiket a testvérháboru ezertéle nyomora kihajtott békés hajlékukból?

A szekér gyékénynyel volt bevonva, mely abroncsokra volt kötözve, — s igen-igen hasonlított a sátoros cigányok vásárról vásárra menő karavánjához. A szegény lovak régen elvesztették csikófogaikat, hátukon az ostor „boldog vége“ félreismerhetlen nyomokat hagyott.

Hát ki a kocsisuk?

Ejnye egy régi ismerős alak boldog diák koromból! Vagy kápráznak szemeim? De biz ő az, a göesei sógor, a gutorföldi nemes atyafi, — szegény jó anyámnak egy régi fuvarosa, ki annyiszor megjárta velem vagy utánam az Egerszeg és Varasd közötti utakat.

Mit kereshet ez szegény feje itt Komárom vidékén? Zalából, Göesejből, Gutorföldről idáig messzejáró föld!

Kíváncsian közeledtem a fogathoz. — melyet husz-harminez honvéd és Boeckai-huszár is csakhamar kíváncsian vett körül. Különféle tüzről pattant eredeti megjegyzésekkel kérdezték, boszantván a szegény sógort, a ki össze-vissza foltozott és kötözgetett lószerszámával vesződlött.

— Hát sógor, szólítám meg, micsoda szél hozza magát ebbe a veszedelmes kormáromi vidékbe?

Reám néz szegény — s könnyelt szemmel reám ismer.

— Oda nézzen be, tisztelendő uram, majd meglátja, kit hoztam, uraatyját, meg édes testvérét. Hála Isten, hogy ép egészségben látjuk, azt hallottuk, hogy meghalt.

— Most esett le a hályog szemeimről. Belenéztem a szekér mélyébe, s ott láttam atyámat és testvéremet, kik beteg és holt híremet hallák Egerszezen, s ezen áldozatra szánják magukat, hogy e nyomorult szekéren, majd egy hétig tartó utat tettek miattam, hogy elevenen vagy holtan még egyszer megláthassanak.

A mint a kíváncsi vitézek a dolog műbenlétét hallák, megszűntek tréfázni szegény göesei sógorunkkal, sőt szíves készséggel segítettek kifogni megviselt lovait, helyet adtak neki az istállóban, szénával abrakkal bőven ellátták, — mialatt megilletődött kedveseimet a szekérről lesegíttetem, és a paplakba bevezettem.

— Ej édesatyám, hogyan szánta magát erre a veszedelmes utra, ilyen zürzavaros háborus világban?

— Bizony édes fiam, csunya világ ez! de hála Isten, hogy végre ide értünk, már majd egy hete uton vagyunk, hol a magyar, hol a német sereg közt ezer veszedelmekkel küzdve, ezen szegény pára lovakkal; de ha nem tehetünk másképp: ha jobb lovakon jöttünk volna, azokat vagy ez, vagy az a katonaság elvette volna tőlünk.

— S te szegény testvérem, szintén megosztád e veszedelmeket?

— Azt hallottuk, hogy beteg vagy, hogy a kolera dühöng itt és más ezer nyomorok; azt hallottuk, hogy meghaltál, azért nem nyughattunk, míg föl nem kerestünk, — s most, hogy Isten kegyelmével éppen találunk, az Istenre kérünk, hadd el ezen veszedelmes helyet, s jer velünk haza.

— Ezt nem mondhatjátok komoly szándékkal.

— De igen is komolyan akarjuk, édes fiam, azért készülj, mert mi holnap már meg visszafordulunk, s szegény anyád kikötötte, hogy ha életben találunk, okvetlen velünk haza hozzuk.

Keserű mosoly vonult el ajkamon. Jámor jószívű szüleim, áldott jó testvérem csak szívök sugallatát követték, irántami aggságuk feledteté velök, mi a pap leg-szentebb kötelessége.

— Holnap, édes atyám, nem fordulhatnak vissza, a szekér, a lószerszám igen megvan viselve, azt majd kijavíttassuk, s a lovaknak is egy pár napi nyugalom kell. Az alatt majd beszélgetünk.

— De eljössz velünk fiam, azt megmondom.

— Majd a fölött is gondolkodjunk, édes atyám, csak nyugodják ki magukat.

A mennyiben szegénységemtől kiltet, mindenben iparkodtam atyámmak, testvéremnek ittlétét kedvessé.

elviselhetővé tenni, s helyzetemmel őket megbarátkoztatni. Tiszti kvártélyosaim, főleg a jó őrnagy egyetlen mással segítettek, hogy a vendégszeretetnek is eleget tehessem.

De atyám semmikép nem tudta helyzetem szép oldalát felfogni. Egy nap elhízta teendőimet, részvétellel hallgatta másnap föllépésemet a várparancsnok és a kormánybiztos előtt; szívesen fogadta Fiala őrnagy ur hadtudományos és alapos támogatását tornyunk ügyében; örült velünk, midőn végre a lerontási parancs visszavonatot; szemci könyvekkel teltek meg, midőn szegény hűeim magasztalva hivatásszerű készségemet, sokszoros áldozataimat, halált és veszedelmes megvető föllépésemet, — általam vezérelve a jó őrnagy urnak szívök legmélyebb háláját fejezik ki azon hathatós közbevetéseért, melylyel az elítélt tornyot közös örömnkre és vigasztalásunkra megmenté. — — Mind ez és sok más atyai büszkeséggel tölté el szívét irányomban; — de helyzetemmel megbarátkozni semmikép sem tudott.

— Én pedig mégis csak azt mondom: édes fiam, jer velünk haza. Te ehhez nem vagy sem esküvel, sem lánczeczal lekötve, csak ideiglenes adminisztrátor vagy, s majd ha a veszedelem ideje lejár, más elfoglalja ezen helyet, téged pedig lureszolni fognak bíróságtól bírósághoz, elítélnék — tudja Isten minő büntetésre, talán gyalázatos halálra. Majd meglátod, hogy ugyan azok fognak elárulni, megtagadni, kikért most fölládozod magadat.

A mennyit atyám rideg komoly szavakkal vélt nálam elérni, annyit tettek testvérem könyvü. Összekulesolt kezekkel rimánkodott szeretett testvérem előtem, hogy tegyem meg mindnyájok kívánságát: „hagyjam oda ezen veszedelmes helyet, a hol mindenfelől csak a halál és nyomorok rémalakjai néznek felém; — menjek velök most haza, — szegény anyám ijedségében és aggságában miattam holtbeteg, többi rokonaím miattam bánkódnak; — van tehát ok a távozásra.

E reábeszélés, e rimánkodás két hosszú napig tartott, s beszélgetésünk egyetlen tárgyát tévé, valahányszor magunk voltunk.

Azonban Isten erőt adott e nemes érzelemből fakadt esábszavaknak ellentállani, s minden szeretetem mellett kedveseim iránt nyíltan és őszintén kimondani, hogy kívánságukat teljesíteni lehetetlen. „Igaz, hogy nem vagyok esküdt plébánosa e népnek, — csak ideiglenes helyettese vagyok; — de e szegény népnek kivételmentes barátja, nincs szószólója — s éppen, mert kétszeresen árva, üldözött és nyomorgó, — vigasztalóra is szüksége van. — Mi lenne e népből, ha most én is elhagynám?”

S midőn atyám praktikus eszével, ezen hivatalos nyilatkozatomat ismét gyöngíteni és halomra dönteni akará, — kimondám neki e szavakat:

— Hagyjon békét atyám, én maradok. Ön engem papnak nevelt, bármit ad az Isten, én kötelességemhez hív maradok; élet, halál vagy veszedelem, az már most mindegy nekem, a jó pásztor lelkét adja hűveiért.

Ezen elhatározott nyilatkozat után sem atyám, sem nővérem többé nem faggatott a hazamenetelre; de

maradásuk sem volt többé nálam. Némán és esendesen készülődtek az utra, s csak itt-ott vettem észre egy-egy mély fohászt, valahányszor reám néztek, vagy egy elfojtott könyvesepet.

Negyednapra reggel korán még egyszer fölszóltott, kért atyám, hogy hagyjam itt e veszedelmes helyet, s midőn szilárd elhatározásomat újra, de a gyermeki kegyelet egész gyöngédségével kijelentém, kiterjeszté kezeit fölém és atyai áldását adá reám, közbe-közbe nehéz könyük szakaszták félbe imáját.

— Legyen hát, édes fiam, Isten akarata, maradj híven kötelességed mellett. Kevés reményem van, hogy többé láthassalak, mert újra nehéz föllegek tornyosulnak hazánk fölé, az orosz nagy ármádiával közelg, s elfojtja e szegény nemzetet, ha még annyi vitézsége és hősi föláldozása volna is, ehhez még belviszállások is járulnak, — s készen áll a halálos dőfés a haza szívében. De te hát álld meg helyedet férfias és keresztényi elszántsággal, bármit ad a jó Isten. Meggyőzted atyai szívemet kötelességed szentségéről, s én új lelkierővel térek vissza házitűzhelyemhez, s magamra vállalom buslakodó édes anyád és testvéréd vigasztalását.

— Isten veled.

Még egy meleg kézszorítás, még egy atyai és testvéri csók, s a szegény göcsei sógor belesuhingatott lovai közé, s a gyékény- és ponyvafödte szekér utnak indult haza felé.

Körütekintő föllépésem, s főleg Fiala őrnagy ur meleg részvéte s hatályos közbeszólása megmentette a szőnyi szép tornyot. Újra on tábornok egyideig berzenkedett, s környezete szokásos „Ik lasz Szie erszissen“ böleselkedését is vélte hallani, — pedig ezen „Erszissen“ félig-meddig az én személyemmel hozott viszonyba, ha tudnillik gátolni merészelném az ő katonás intézkedéseit; — de hazafias jó hírem, bátor és mégis ildomos föllépésem, különösen pedig Fiala őrnagy hadtudományilag megállapított részrehajlatlan előadása végre megnyerék szívét, s a veszedelmes lerontási ítélet visszavétetett.

Ujházy kormánybiztostól pedig más kedvezményeket nyertem, névszerint, hogy még egy pár fogva tartott szőnyi lakos szabadon boesáttatott.

Egy pár hét mult el ezen események óta, s ezen hetek nagyszerű változásokat idéztek elő a magyar hadseregben.

A fekete vészfelhők mind közelebb húzódtak hazánk határai felé. Paskievics orosz tábornok kétszáz ezernyi seregével megindult ellentünk, s a császári sereg is mindenfelől sorakozni kezdett az elhatározó csatákra.

Komárom vára a hősléklü Klapka tábornokra bízott.

Az én házi körülményeim is napról napra szorultabbak lőnek; a plebánia-ház élés-kamrája, mint főnebb mondám, barát és ellenség által annyira igénybe vétett, hogy ott még az egerek sem találtak eleséget. Jövedelem nem volt, a népség maga a legkiáltóbb szükség-

gek martaléka volt, a plebánia földjei, gazdasága katonatanyául, táborozási helyül szolgáltak, birkáit hol a németek, hol a magyarok fizedelték meg, míg végre nem volt, mit tizedelni.

A mi néhány forintom volt, husra, erre-arra elfogyott. — Már fehér ruhámat s ruhaneműmet adogattam el, hogy abból élődjem; — de meddig tarthatott mindez?

Egyszer így elpanaszkodtam Fiala őrnagynak, a ki jó szívében megpirongatott, miért nem mondám ezt már neki elébb; s azonnal husz forintot erőltetett reám, hogy addig is legyen valami kezemenél, míg helyzetemen segítve lesz.

Még az nap összehívá tisztikarát, s mindnyájan Klapka tábornokhoz egy folyamodás-félét irtak alá, melyben helyzetemet élénk szívekkel esetelék, s a várórség pénztárából havi fizetést kértek számomra.

Harmadnapra megjött a tábornok válasza, 124 fjt havidíj, egy inas és lőtartás utalványoztatott számomra, de azon föltétellel, hogy naponkint valamennyi casamattát, beteg- és halottas házakat meglátogassam, egyszersmind gróf Esterházy Pál hadtestének tábori lelkészeül neveztettem.

Volt öröm ezen várparancsnoki válaszra a Szőnyön táborozó tisztikarban. Szerettek ezek a ficzkók engem, többen köztök elébb kispapok voltak, „kedves papunk, szent atyánk“-nak hívtak.

Meg is vendégeltek jól, — mert hisz hát most az övek is voltam — s én viszont megígértem — hogy annyi irántam mutatott szívességet majd alkalmilag én is viszonzandom, s ezen ünnepélyes torra oly ritkasággal kedveskedem barátjaimnak, a milyen most az újlag ellenség által körülvevett komáromi várterületen ninesen.

— Ugyan mi lehet ezen ritkaság? kérdék mindenfelől.

Nem az én érdemem ugyan, hanem derék gazdaszonyunké, a ki a temérdek zaklattatás közben, mindéddig meg tudta e ritkaságot menteni, sőt a kövéréség legnagyobb fokára emelni.

E napokban közölte velem ebbeli titkát, s én a tisztelt urakat meghívom jul. 3-ára barátságos ebédre, egy hatalmas ludmájára rizszsel, ludaprólékra és izletes pompás ludpeesenyére.

Vidor éljenzés, brávózás hallatszott mindenfelől, s a társaság a legjobb kedélyvel oszlott szét azon határozattal, hogy jul. 3-án a plebániaházban találkozzunk.

Ismét egy szép juliusi napra virradtunk, s a nap egész magasztos fényében emelkedék fölénk.

Ma kellett nálam a barátságos ebédnek mennie.

Pár nap óta az ellenség mind közelebb nyomult felénk, pár nap óta a külvilággal minden közlekedés megszűnt; s élénk sejtelmünk volt, hogy e napokban ütköztünk lesz.

Mint szorgos házi gazda illendően akartam vendégeimet, barátaimat fogadni; — meg hisz fogadhattam is, mert hát ők ismervén szegénységemet, hus- és bor-részletüket e napra följajánlották; — de én is, mióta a

várórséghez számítottam, természetben megkaptam a szükséges eleséget, babot, lencsét, rizst, szalonnát, lisztet, bort, szilviumot, kávé, cukrot, szivart; s a mai napra csak az ígért ritkasággal kellett fellépnem.

De hiszen szép is volt az a lud, tányérnyi nagyságu májával diszelgett a konyhában.

Az asztal már terítve, minden diszesen rendezve.

Távolról mintha mennydörgés vagy ágyubömbölés hallatszanék, — de ez nem gátolt, hisz megszoktuk mi az ily zörejt.

Tíz óra van délelőtt, még egy vendég sincs itt, pedig megígérék, hogy korábban jönnek.

Ismét ágyu vagy mennydörgés hallatszik. Hanem hiszen az ég oly tiszta, sehól a legkisebb felhő.

A lud már süstörögni kezd, s izletes illatával betölti az ily szagtól már rég elsokott házat.

Én a kertben még egy bokréta virágot is kötöztem és egy nagyobb friss vízzel töltött pohárban az asztalra tettem.

Fél tizenegyre, — az ágyumoraj mindig közelebb hallatszik; de vendég még egy sincs itt.

Keblemet nyomasztó gondolat futja át, hátha ma lesz a napok óta rebesgetett ütközet?

Ekkor vágat be hozzám Fiala őrnagy segéd-tisztje, s jelenti, hogy ütközet lesz, már el is kezdődött, az őrnagy nevében felkér, hogy azonnal siessék Komáromba, hol ma lelkeszi foglalkozásom igen is igénybe lesz véve, vigyem magammal, a mi értékes holmim van, mert délre hihetőleg az ellenség Szönybe bevonul.

— S a pompás ebéd, s a hatalmas ludpecsenye?

— Azt hihetőleg ma a németek eszik meg.

— S a hívott vendégek, a tisztí kar?

— Katona dolog, azok közül ma többen az Ur vacsorájára lesznek hivatalosak.

Mire Komáromba értem, a véres ütközet javában folyt. Déltájban a magyar zászlóaljak kiszorították Szönyből, s az ellenfél délután három négy óráig tartotta a helységet, — ekkor szuronyszegezve neki mentek ismét a honvédek, s gyilkos vérengzés után kitűzték az ellent, estefelé a nap drágán megvásárlott diadala megint a miénk lett.

De a halál is dus aratást tartott ma sorainkban. Százankint hozták a sebesülteket a komáromi ápoldába. Százankint földték elhullott véreink a harezi dícsőség terét, — köztök többen ismerősimből, barátimból, kik csakugyan még ma Isten színe előtt részesültek az Ur vacsorájában.

Lelkeszi tiszttem nagyon is igénybe vétetett mindenfelől, valamint többi collegámé is.

A benézések házát a derék Hyross Bernát látta el, Beke, Menyhárt másutt működtek, részem a Vágvonat, a casamatták, és mert ez mind nem volt elégséges 3—4 ezerre menő betegjeinknek, az evégre rögtönzött fabódék állítottak.

A sok munka közt elfeledtem, hogy másfél napja nem ettem; — mert éjjel nappal el voltam foglalva.

Másnap rakásszám növekedett a halottak száma — s nem egyet ölelt a dícső halál, nem egyet szenteltem be azok közül, kik barátim, jóakaróim, előtte való nap meghívott vendégeim voltak.

S a pompás ebédet, s a hatalmas ludpecsenyét s a ludas- és ludmájás kását, mint később hallám, egy német tábornok és több tisztjei temették el.

Nem az, a kinek szánva volt!

Hérics Antal.

Egy chinai keresztény nőnek vallásossága.

Egy chinai nőnek azon szereneséje akadt, hogy már tizenkét éves korában fölvette a szent keresztiséget. Midőn fölserdült, oly emberhez ment nőül, ki pogány volt, és a kívül kivándorolván, bálványimádó népek közé került. Minthogy a religio igazságait csak fölületesen ismerte, azokat lassankint egészen elfeledte, de naponkint megtartotta még ama szokást, hogy az olvasót, ezen egyetlen imádságot, melyet ifjúságából még tudott, elimádkozta. Férje felhitta őt, hogy vegyen részt a bálványszolgálatban; de annak minden kísérletére is szilárd maradt, s állandóan felelé, hogy ő elég szerenesés az igaz Isten gyermekének lehetni, és nem akar az ördög szolgálata által annak ellenségévé lenni. Végre nem háborgatta őt férje többé.

Igy élt most tisztán minden bálványozástól, vallási elszigeteltségében, mely őt nyugtalanította, minthogy naponkint inkább és inkább eltűnni látá különben is homályos religiói ismeretének csekély világát is. Minél inkább közlege a halálhoz, annál hőbben epedett kibékülni Istenével. Mily gyakran kérdezősködött a pogányok közt oly helyek után, hol testvérei, a keresztények, laknak. De mindig és mindnyájan, igazi tudatlanság, vagy rosz akaratból-e, azt felelék, hogy nem tudnak, nem ismernek oly helyet.

Igy hasztalan fürkészésben több mint ötven év mult el, a nélkül, hogy ezen időfolyam alatt felhagyott volna ama remény-

nyel, miszerint végre mégis állhatatos könyörgését meghallgatván az ég, vezetőt fog neki küldeni, ki őt valahára, a keresztények közé kalauzolandja. — Már hetven éves volt, midőn egy pogány érkezett hozzájuk, ki zöldséget árult. A neki szükségesekeket bevásárolá, és aztán kérdé a szatócsot, hogy honnét való? a ki felelé:

— Én egy faluból való vagyok, mely „Nagy négyszögűi kútnak“ neveztetik.

— Laknak-e közeledben keresztények is?

— Igen, sőt azok szülőföldem közeledben való falueskában egy kis kápolnát is bírnak, a hová gyakran zarándokolnak.

— Ha engemet oda elvezetsz, jutalmul négyszáz sapeket adok neked.

— Igen szivesen — válaszolá a pogány —, három nap mulva visszajövök ismét; és azután együtt fogunk a kivánt helyre utazni.

Mily hosszúnak tetszett ezen három nap a mi özvegyünknek! Végre és pedig jó korán megjelent a kalauz, ki őt ünnepélyesen fölöltözve találta, és mint Chinában szokás, egy hordszékét rendelt meg, mert hajlott kora miatt nem járhatott többé gyalog. Beült abba és így követte a szatócsot, ki őt egyenesen a részben már elpusztult kápolnához vezette. — Ide érkezvén, térdre borult, hogy hálákat adjon Istennek ama nagy kegye-

lemért, miszerint őt egy megszentelt egyházba vezette még, és ott sokáig benső áhitatban időzött.

Isten különös rendelete folytán husvét ünnepe ép e napra esett, és a környék keresztényei, mint ezt máskor is nagy ünnepeken tenni szokták, összegyülekeztek az atyáik által emelt kisdud egyházba, hogy itt szokott ájtatosságukat végezzék. — Nem kissé bámultak, midőn az előttök ismeretlen jó öregot itt térdepelni látták. Kérdezték, hogy hívják, és ő nevének megmondása után kijelenté, hogy keresztény, de már tizenkét éves kora óta elválasztott hitsorsosaitól, és azóta mindig azon utolsó kegyelemért könyörgött az Urnak, hogy halála előtt még egyszer szerenés legyen hittestvéreivel találkozhatni. Mire a keresztények felelék: „Kérésed meghallgattatott, mert mi mindnyájan az Üdvözítőnek tanítványai vagyunk, kik a mai husvét-ünnepen azért jöttünk ide, hogy a mi régi hitküldéreink sirjainál az ő feltámadását ünnepeljük.“

E szavak szent örömmel tölték el a tisztas asszonyságot, és még volt annyi ereje, hogy könyvek közt felkiálthatott: „Oh Istenem! köszönöm neked, hogy te engem a keresztényekhez, kiket oly sokáig kerestem, vezettél.“ — Midőn az öröm első benyomása mulni kezdett, kérték őt a körülállók, hogy beszélne el történetét, mit az isteni irgalom iránti köszönetből szívesen meg is tett. Aztán hozzátette még: „Én nem elégszem meg azal, hogy titeket láthatlak, szeretném tudni, hol laktok, hogy veletek érintkezhetném és általatok meglátogattatnám; mert keveset használ az nekem, hogy az üdv útját megtaláltam, ha azon járni engemet meg nem tanítottok.“ Erre szívesen közölték vele a kívánt neveket, megismerkedtették őt a családokkal és falujuk közelebbi körülményeivel. Most a keresztények az ezen kápolna sírboltjában nyugvó tizenkét jezsuitának sírjánál szent

énekeket kezdtek zengedezni, a végzett közös ima után pedig mindnyájan szent örömmel eltelve a találkozás fölött tértek vissza családjaik körébe.

Ki írhatná le pedig a hetven éves asszonynak boldog érzését! Ő maga nem talált szavakat, melyekkel azt kifejezze; ezen napot élte legszebb és legszentebb napjának nevezte. Örömtől ragyogó arccal tért vissza hazájába, és mivel hitküldérhez nem férhetett, a ker. hitbeni oktatásra a szomszéd Hang-Tschu-Fo városbani keresztény tanítót hozatta el, ki a meghívásnak szent örömmel engedett.

Hajlott kora dacára is oly igen törekedett a ker. hit igazságait és ker. imákat megtanulni, hogy azokat rövid idő alatt könyv nélkül jól tudta; most buzgalma által példánya lön az egész küldei területnek. Különös tiszteletet tanusít a szent Szűz szeplőtelen fogantatása iránt; a bold. Szűz oltalmának tulajdonítja mindazon kegyelmeket, melyekben hajlott korában részesült; általa reményli azon utolsó kívánságának teljesülését is, melyet még egyedül táplál e földön anyai szívében, hogy t. i. halála előtt a tudósok osztályához tartozó egyetlen pogány fia is az Ur Jézus Krisztus által az égi hazából hozott igaz hitre fog térni; vallási könyveket ugyan örömet olvas, de azért úgy látszik, hogy nem könnyen adja magát a megtérésre. De minthogy nagy tisztelet- és szeretettel viseltetik jámbor anyja iránt, reményleni lehet, hogy egykor az ő anyjának kérése, könyörgése és könyei által meglágyul az ő szíve is, és ezen második Monika azon édes vigasztal mulik ki e világból, hogy az ő kedves Ágostonát viszont látandja mennyek országában. Teljesítse az Isten ezen kívánságát!

(A chinai küldei évlökből)
Karesu Arzén.

G a z d a s á g.

A vadgesztenyefa. A vadgesztenye hasznait a mezeigazdák alig ismerik. Ha megtört diót durván ledarált árpával keverik, minden marha megesi. A tehének ezen eleségtől sok tejet és igen jó vajad adnak.

Egykor Százországban marhadög dulongván, azok a marhák, melyeknek gazdáik bár kevesenkint, de gyakran vadgesztenyét osztogattak, mindnyájan változatlan egészségben maradtak.

Még azt is tapasztalták, hogy a vadgesztenye megaprózva és zabbal vagy árpával keverve a juhoknak adatván, azokat minden nyavalyájukból kigyógyította.

Ha a vadgesztenye héját lefosztván, megreszeljük, s lágy vízben áztatjuk, erőseo tajtékszik, mindazon tárgyak megtisztítására alkalmas, melyekre szappant szoktunk használni. Ha a vásznat ily gesztenyetajtékos vízben 12 óráig áztatjuk, megfehéítésére épen annyit használ, mint a legjobb szappanos víz. Ha a gesztenyelé forrón használtatik, a vászon megfehéítését sokkal hatályosabban segíti. A gesztenyevízben sokáig áztatott és jól megdörzsölt kender és len sokkal lágyabb és fehérebb, mint a másképen kezelt.

A vadgesztenyének mind külső mind belső héjával, ha megapróztatik, szép és állandó barna színre lehet mind szöveteiket, mind fát is festeni.

Tavaszon duzzadozó bimbóiból, lágy vízben sokáig forralva, valóságos viaszt főzhetünk, mely megfehéřítetvén, mindenre használható, mint a méhektől származott.

Ha a megtisztított gesztenyét vízben sokáig főzzük, aztán

kásává zuzzuk, három napig sokszor váltogatott hideg lágy vízzel szivatjuk, keserű és kábitó részeit elvesztvén, liszttel keverve kenyérsütésre is alkalmas.

Egy híres vegyész a vadgesztenye héját lefejtetvén, nyersen megreszeltette, tömött szövetű zsákba rakatta, rá kádban lágy vizet töltetett, addig gyuratta, míg a gesztenyerészek tejjé oszlottak. Ezt a tejszerű vizet más edénybe szűretvén át, addig nyugtatta, míg minden gyántás és azért nehezebb részek fenékre váltak. Ezt az üledéket néhányszor hideg vízzel felelesztvén 10—12 óra után a vizet lefuttatván, végre oly fehér, izetlen anyagot kapott, mely mind keményítőnek, mind embertápnak alkalmas volt.

Jónak találtatott a vadgesztenye kezelésének ez a szere is: a tüskés héjától megszabadított gyümölcsöt lágy vízben erősen megforraljuk, barna héját is lefosztjuk, mozsárban kásává törtetjük, kemenczében erősen megszáritjuk, ezután lisztté őrlöve, száraz helyre elteszszük.

Ruhamosásra ezen porból felakónyi vízbe egy itezét keverünk, felforraljuk, ülepités után a vizet dézsába töltjük, a szennyes ruhát belebuktatjuk, egy éjszakán benne hagyjuk; aztán kimosatjuk. Mivel a vadgesztenye lugsóval bővelkedik, a szöveteiket úgy megtisztítja és fehéříti, mintha legjobb szappannal mosatott volna meg. A bográcsban maradt fehér üledék keményítő, melyet hideg vízzel kell, mint mondatott, többször megtisztítani. Ez a keményítő porrá törtetvén, enyv helyett is használható, és legjobb, könyvek bekötésére; mert bele a moly nem esik.

E fának porrátorított belső héja a valódi chinapornál a senyvedésnek esősebben ellentáll, és a hideglelésnek legsikeresebb orvossága. A vadgesztenye porából leeresztett víz nagyon hasznos a selyemnek, lennek, kendernek fehéritésére, ha 12 óráig benne hagyatván, megdörzsölik, ismét 12 óráig áztatván, ismét megdörzsölik és tiszta vízzel kimossák. Ha a juhotkat és teheneket e gyümölcsök megevésére szoktatjuk, minden nyavalyától mentek maradnak, vagy ha valamelyben voltak, kigyógyulnak, ha nekik naponként csak néhányat adnak is be.

Leunisa vadgesztenyeről ezeket állítja: puha fája alkalmas különféle asztalos- és esztergályos-munkára, gyümölcse barom-eleségnek és keményítőnek használható porrá törve a schnebergi tubákba kevertetik. Belső héja oly gyógygyerővel bír, mint a china, hideglelés és gyomorgyengeség ellen. Virágja a méheknek igen kedves. Mit annyi tudós író egyhangulag tanusít, valóságán nem kételkedhetünk. — (K. G.)

Magyarország kender- és lentermelése. Magyarországon termeltetik a statisztikai adatok nyomán átlagban 570,000 mázsa kender, 263,000 mázsa len, amaz 18 forintjával, 10,260,000 frtot, emez 25 frtjával 6,575,000 frtot képvisel; ehhez mintegy 648,250 mázsa magot 4 frtjával 2,593,000 frt, tehát összesen 19,428,000 frt értéket képvisel a mivélési ág. Mi azonban csak is egy kis részben fedezi a belsziükségletet, s évenként milliókat fizetünk irlandi, hollandi, rumburgi, sléziai stb. vászonért, holott Magyarországon kedvező éghajlata mellett e téren igen szép eredményeket lehetne elérni. Azért ideje volna az egyodalu gabnatermeléssel felhagyni, s nagyobb területet szánni a kereskedelmi növénynek; Cseh-, Morvaországban s Sléziában egy hold lenföld 96 frt nyers jövedelmet ad. — Magyar holdra 72 frt esnék, s a mivélési költségek a földadóval együtt 24 frtot tevén, maradna magyar holdankint 48 frt tiszta haszon. Magyarországon van 22,766,431 hold szántóföld, ha ennek csak 22 részét vesszük is fel, fonadékot szolgáltató növények alá esnék 1,034,510 hold, — 48 frt tiszta haszonnal felvéve — a jövedelem 49,056,960 frtot tenne, vagyis felvéve a mostani eredményt, 36,114,965 frttal szaporodnék a jövedelem. Nagy hátrányára voltak ugyan eddig e mivélési ág elterjedésének az áztatásnál nehézségek; mivel azonban ma már ily gyárak épen nem tartoznak más országokban a ritkaságok közé, ezen nehézség is elenyészettnek mondható. Egy ily gyár épület- és gépekkel együtt m. e. 12,000 frtba kerül s képes 300—400 holdnak termését feldolgozni s benne 8000 mázsa kendert lehet áztatni, törni és gerebenelni, s mázsánként 3 frt számítva tesz 24,090 frtot, a befektetési tőke 5% és a 12,000 frt 5% = 1200 frt, tüzelőszer és kezelési költség 3000 frt, 5% 27,000 frtnak, forgó tőke 1350 frt, összesen az évenkénti kiadás 29,500 frt. Ellenben 2500 mázsa kender 18 frtjával = 45,000 frt; eh-

hez 1800 mázsa mag csak 4 frtjával = összesen 52,200 frt, ebből a 29,500 frtot lehuzva, marad tiszta haszonul 26,670 frt. Ez adatok az Angol- és Németországban tett tapasztalatokból merítették, s ha tán nálunk nem lenne is ily előnyben melletők a gazda, mégis áll az, hogy az ily gyárak nálunk is szép nyereséget nyujtanának. (H. W.)

Irodalom.

Aláírási felhívás: Wiseman Miklós bibornoknak „A tudomány öszhangzásban a kinyilatkoztatással” ezimű művére.

Korunkban az egyház szellemi hatalmakkal áll harezban. Fontos arcezel gondolkodik a bölesész; ás, kutat a geologus; buvárkodik a természettudós; gunyos mosolylyal ül bonceszatánál az orvos, hogy ellenmondást fedezzen fel tudomány és kinyilatkoztatás, iskola és egyház, ész és Isten között. Az ellenmondások egész seregét hozzák fel a tudósok, azonban azok látszólagosak, melyeknek száma akként fogy, mint a tudomány fejlődése netovábbjához közelebb s közelebb ér.

Krisztus egyháza diadalmaskodik és diadalmaskodni fog itt is nem kevesebb dicsőséggel, mint léte első századaiban a pogányság és zsidóság physical fegyverein.

Dicső egyházunk eme részint már kivivott diadalainak bizonyítványa, részint leendő győzelmének jóslata a halhatatlan bibornok-érseknek fentjelzett munkája.

E mű örök becsét illetőleg szabadjon a t. olvasó-közönséget csupán az alapeszmére utalunk, melynél fogva bármely tudomány csak fejlődése zsenge korában látszik a kinyilatkoztatással ellenkezni; de esodálatos öszhangzásba lép mindjárt a kinyilatkoztatással oly mértékben, a mint művelésében előhalad; továbbá azon jelenségre, miszerint nemesak a német és francia, hanem a spanyol, portugal és svéd kath. irodalom is dicsőségének tartja, hogy e mű birtokába juthatott.

Midőn e munkának kath. irodalmunkba való átültetését elvállaltuk, tettük ezt azon biztos reményben, hogy a t. olvasó közönség nem vonandja meg meleg részvétét és pártolását azoktól, kik esekély irodalmi törekvéseiket böven megjutalmazva találják az által, ha szenvedő anyjak, az egyház szeméből pár könyvet felszáríthatnak.

A munka németből fordítva, egy néprajzi térkép és négy felvilágosító táblával ellátva megjelenik ez évi Medárd napján.

Ára: 2 forint. (A német kiadásé 4 frt 50 kr.)

Tíz példány után egy tiszteletpéldánnyal kedveskedünk.

Kelt Pesten, XII. rendes gyűléstünkben. Boldogasszonyhó 20-án 1868.

A pesti növendékpapság
magyar egyházirodalmi iskolája
ez évi tagjai.

Mi ujság?

Ö Felsége a király hétfőn reggel fővárosunkba érkezett. Gizella főhercegnő ö fensége a mult héten és e héti hétfőn meglátogatta az angol kisasszonyok zárdáját, hol a déleesti órákban a növendékeknek szokásos táncmultságuk volt. A főhercegnőt nm. Bartakovics Béla egri érsek fogadá, s mintegy másfél órát töltött a kolostorban.

A fm. hg-primás két bukovinai magyar ifju iskoláztatására 300 frtot, ezen kívül 9 magyar ifju számára iskolai segélydíj gyanánt évenként összesen 1600 forintot utalványozni méltóztatott.

Igértük, hogy az erdélyi státus-gyűlésre visszatérünk. — Miután a megnyitógyűlés alkalmával egy 20 tagból álló bizott-

mány a státusgyűlési munkálatot elkészítette, február hó 13-kán közgyűlés tartatott.

Meg kell azonban e munkálatról jegyeznünk, hogy az nem csak elyben tört el a püspök ö exeja által készített tervjavaslatról, hanem a kath. státusgyűlést oly alapokra fektette s oly testületté tette volna, minő a kath. egyház történetében alig fordult elő.

Természetes, hogy a püspök ö exeja ezen munkálat ellen nyilatkozott.

„Ha keresem — ugymond a püspök ö exeja — e munkálatban a kath. püspököt, sehoh fel nem találom. Nem találom a püspököt, kiről az apostolok cselekedetében irva van: „atten-

dite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus s. posuit episcopos; regere ecclesiam; nem találok szent Ignác püspököt, a kereszténység három első századában a szentatyák által leírt püspököt sem, kit az egyházi jogtan értelmében maga József császár is elismert.

„Ennél fogva az erdélyi kath. egyházban egészen új rendszer, új alkotmány hozatnék be.

„Van-e erre hatalma ezen státusgyűlésnek? Van-e hatalma arra, hogy az egyház régi rendszerét egészen felőrgassa?

„Saját lelkiismeretökre hivatkozom, fontolják meg e lépést. Simon magus szent Pétertől pénzen hatalmat akart venni. Szörnyűen bűnhődött.

„A kath. egyházban ily önállóan rendelkező hatalom nem adatik. Vannak dolgok, melyekbe a világiak is belésszólhatnak, de soha meg nem engedhetem, hogy az Istentől adott hatalmat kezemből kiragadják, s csupán a misemondásra szorítva az iskolai és nevelési ügyekből kizárjanak.

„Fontolják meg, elősegítik-e az egyházat, ha régi rendszeréből kivetkeztek s a protestánsok módjára rendezik? Ez nagy horderjű tény, ez egy oly mozgalom, mely legnagyobb meg hasonlást idéző örömeire ellenségeinknek, kárára egyházunknak s az egész katholicismusnak.

„A püspököt minden hatalomtól megfosztják. Ki tudja, mi a kath. anyaszentegyházban a püspök. — az ily munkálatot el nem fogadhat.

„Azért tettem a kérdést: elfogadják-e tanácskozás alapjául azon javaslatot, mely a püspököt superintendenssé teszi? Én részemről csak azért, hogy a béke fennmaradjon, az egyház jogelveiből folyó püspöki hatalmat fel nem adom. Készebb vagyok minden gúnyt, gyalázatot, és üldözést eltűrni, mint ily hírnévre szert tenni. Gondolják meg azért, mit tesznek. Én befolyást akarok engedni a világiaknak azokban, mikben lehet; de nem engedem, hogy magam minden befolyástól megfosztassam.

„Keblem mélyen érzi a nagy fájdalmat, s megrázta keblemet azon gondolat, hogy az atya és gyermekei közt szakadásra kerül a dolog. Engedjék meg nekem mint püspöknek, szívem e fájdalmas érzetnek nyilvánítását, s mondjanak le némelyek azon szándékról, mintha felettem diadalt ülhettének.

„En a munkálatban egy cikket sem látok, mely minket legalább némileg a magyarországi egyházzal egyesítene, sőt épen attól elszakaszt akkor, mikor a politikai unió létesült.

„En a püspöki jogokat nem csak nem biztosítva, hanem a püspököt egyházi állásában egészen megingatva és leázva látom, azért a munkálatot ily szellemben és szerkezetben el nem fogadhatom, valamint azt egy jó katolikus sem fogadhatja el.”

A vita folyamán több ízben tulment a kellő higgadtság határain, s utóbb is úgy végződött, mint a világiak nem ohajtották; különösen e két pont képezte a legnagyobb nehézségeket:

54. §. A státusgyűlés hatásköréhez nem tartozik: a) a kath. hit- és erkölestan, b) az egyházi kormányzat szervezete, c) az egyházi szertartás, d) az egyházi közfegyelem tárgyai, e) a pápi intézetek belserveszete, f) az egyházjavadalmaakra vonatkozó tulajdonjog korlátozása.

66. §. A megyés püspöknek az egyházakra, iskolákra, alapítványokra, növeldekre eddig gyakorolt befolyása és hatásköre érintetlen és sértetlen fentartatván, hivatali viszonya ezen egyházi főtanácsból az által nyer gyakorlati kifejezést, hogy a) az egyházmegyéből egyházi iskolai és alapítványi ügyekben fölterjesztendő kérvények, jelentések és bármí más hivatalos iratok ezentul is hozzá intézettek; b) általa véleménye kísérete mellett tárgyalás végett az egyházi főtanácsához áttétettek; c) minden egyenesen az egyházi főtanácsához menesztett fontosabb tárgy elintézés előtt vele hivatalosan közöltetik, rendelvények véleménye és ajánlata tekintetbe vételével hozatnak, és d) a főtanács határozmányai az illetők értesítése végett hozzá átiratnak, e) a püspök intézkedései ellen fellebbező folyamodványokat a főtanács nem fogad el.

Az utolsó ülésben a kisebbség óvást adott be a többség által elfogadott, főnebb idézett 53-dik, 66-dik és 1-ső §§. ellen. Kikel az azokban biztosított püspöki jogok ellen, pana-

szkolodik a Felsőnek, hogy a papság ezek által még kevesebb befolyást enged a híveknek, mint a catholica commissióban bírtak, s orvoslásért folyamodik. Az óvás hangja higgadtan, de egyszersmind keményen van tartva. — Minket csak a mindkét részről tapasztalt jószándék biztosít autonomiánk szebb jövőjéről.

Az erdélyi státus szervező gyűlései lezajlottak, tagjai szétoszlottak az országban, írja az erdélyi egyházi és iskolai lap.

Szervező gyűlés vala ez; már pedig mindenki tudja, mennyi nehézséggel jár minden új szervezés. Csak egy társalgó kör megalakítása sem folyhat le zaj nélkül; nem lehetett tehát várni, hogy a kath. autonomiának népképviselői alapon való beállítására oly könnyedén megtörténjék. Ez egészen új intézmény a kath. anyaszentegyház kebelében, példányképet sem a ker. történetben, sem az egyháztörténetben feltalálni nem lehet. Nem esuda tehát, ha nehézséggel kell küzdenünk, míg közöttünk gyökeret verhet. Azonkívül a gyűlés tagjai Erdély minden részében lévén szétszórva, kölesönös felvilágosítás által eszméiket nem tisztázták. Sokan, igen sokan minden tájékozás nélkül jöttek el s foglaltak helyet, s e miatt, bár mily dícsérendő szándék is vezette mindnyájukat, köz megállapodás létre nem jöhetett. Minden gyűlési tagnak jelszava volt az egyetértés és bizalom. Többen megragadó ékesszólással szírtették azt, s mind az ülésekben, mind pedig azokon kívül annyira kerülünk minden surlódást, hogy a heves vitatkozás közben kiejtett némely keményebb szavakat leszámítva, minden inkább arra szolgált, hogy a lehető legbensőbb vonzalommal fűződjünk össze. Innen történt az, hogy amár sokban eltérve egymástól, küzdve egymás ellen folytonosan vitatkoztunk, mégis elválásunk nehézségeire esett. A büszke mágnás leereszkedő volt az egyszerű paphoz, a papság tisztelni és méltányolni tanulta a hívek jelesbjeit, s a világiak becsülni tanulták a papokat, kik mind egy lábán állottak, mint jól rendezett csatasor. Azért bár keserűen esett, mikor látnunk kellett, hogy a két fél kiegyezkedni nem tud, mégis véghetetlenül örvendettünk, hogy egymásra méltók voltunk.

A Szent-László-Társulat tartott választmányi gyűlésében a következő segélyzések szavaztatottak meg: a bosniai missió részére 120 ft; Apostag róm. kath. községének orgonaszerzésre 60 ft; a nagyváradi irgalmassrend zárdájának templomjavítási költségeik fedezésére 100 ft; Hátszeg r. kath. községének Erdélyben a templom belső díszítésére 100 ft; Kis-Lomnicz szepes-egyházmegyei r. k. községnek templom-építési költségekre 100 ft; Kőhalom erdélyi egyházmegyei r. kath. községnek orgonaszerzésre 80 ft; a chathami egyházmegyének (Amerikában) szükségei fedezésére 300 frank.

Ft. Váltó János t. kanonok, koronás aranyéremkeresztes Adán febr. 15. — és Ft. Kis János szentiványi plebános a veszprémi egyházmegyében mindkettő aranymisés hunyt el az Urban. Az ő. v. f. n.!

Öcs. kir. ap. Felsője Ft. Somogyi Károly esztergami kanonok, a m. k. akadémia tagja, a Sz. István-Társulat volt nagyérdemű alelnökének díjelengedés, mellet a bold. Sztzról nevezett zuberényi apátságot adományozni; — Ft. Dankó Józsefet ez. kanonokot, udvari káplánt, bécsi egyetemi tanárt — és ftdő Schopper Györgyöt ez. kanonokot és magyar egyetemi hit-tanárt esztergami kanonokká; — Ft. Kópernitzky István ez. kanonokot és az esztergami papnövelde aligazgatóját pozsonyi kanonokká kinevezni méltóztatott.

A kath. irodalom terén dícséretesen ismert Horváth Endre izsai plebános urtól megjelent: „Nagybójtai szentbeszédék Krisztus Urunk s egyháza szenvedéséről.” A fenkölt lélekkel írt s kiválóan a jelenkor szükségeit szemelött tartó beszédek buzgón ajánljuk a fi. lelkipásztorok figyelmébe. A megrendelések magához a szerzőhöz (u. p. Révkomárom) intézendők.

Megjelent továbbá: „Értekezés a polgári házasságról, írta Porubszky József.” Ára 10 kr. E tudományos készütséggel eléggé népiesen írt értekezést terjeszünk lehetőleg a közép osztályokban, melyek a vallásellenes eszmékkel sokkal jobban telítvők, mint sokan gondolnak. A 42 lapra terjedő röp-irat drágasága ellen sem lehet bizonyára senkinek panasza.